

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 416/2023-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho, zo sudkyne Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], zastúpeného JUDr. Rudolfom Adamčíkom, advokátskou kanceláriou, s. r. o., Liptovská 2/A, Bratislava, IČO 50 035 592, v mene ktorej koná advokát JUDr. Rudolf Adamčík, proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 2 Co 265/2017-414 zo 14. apríla 2021 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Cdo 9/2023 z 28. marca 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 6. júla 2023 domáha vyslovenia porušenia základných práv podľa čl. 19 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 2 Co 265/2017-414 zo 14. apríla 2021 (ďalej aj „rozsudok krajského súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 4 Cdo 9/2023 z 28. marca 2023 (ďalej aj „uznesenie najvyššieho súdu“ alebo spolu ďalej aj „napadnuté rozhodnutia“).

Sťažovateľ navrhuje napadnuté rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa na Okresnom súde Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) domáhal, aby súd uložil žalovanému povinnosť strpieť zverejnenie ospravedlnenia žalovaného voči nemu v periodickej tlači s celoslovenskou pôsobnosťou na náklady žalovaného. Zároveň sa sťažovateľ domáhal náhrady nemajetkovej ujmy v sume 30 000 eur. Žalobu

sťažovateľ odôvodnil zásahom do svojich práv na ochranu osobnosti zverejnením článku v časopise STAR č. 51-52/2012 s názvom „*Dohnala ho teda vlastná (zvlčilá) minulosť?*“ (ďalej len „článok“).

3. Okresný súd rozsudkom č. k. 20 C 73/2013 zo 14. februára 2017 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) zaviazal žalovaného strpieť zverejnenie ospravedlnenia (presné znenie uvedené vo výroku, pozn.) v periodickej tlači s celoslovenskou pôsobnosťou (výrok I), pričom náklady nesmú presiahnuť sumu 500 eur (výrok II). V časti, ktorou sa sťažovateľ domáhal priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, žalobu zamietol (výrok III) a právo na náhradu trov konania nepriznal žiadnej strane (výrok IV). Okresný súd, pokiaľ išlo o nepriznanie náhrady nemajetkovej ujmy, dôvodil nesplnením predpokladov na jej priznanie vzhľadom na intenzitu zásahu, ako i na ďalšie skutkové okolnosti vyplývajúce z predložených listín a svedeckých výpovedí. Poskytnutie morálneho zadošťučinenia považoval súd prvej inštancie za postačujúce.

4. Sťažovateľ podal proti zamietajúcej časti rozsudku okresného súdu odvolanie (odvolanie podal aj žalovaný, pozn.), ktoré odôvodnil tým, že súd prvej inštancie dospel na podklade vykonaného dokazovania k nesprávnym skutkovým záverom vo vzťahu k miere závažnosti ujmy spôsobenej zverejnením článku. V tejto súvislosti sťažovateľ poukázal na výpovede svojej manželky, sestry, [REDACTED] a [REDACTED].

5. Krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie. Vo vzťahu k odvolacím námietkam sťažovateľa krajský súd v relevantnej časti odôvodnenia poukázal na to, že podmienkou priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je vždy v závislosti od individuálnych okolností prípadu existencia závažnej ujmy, a uviedol, že za závažnú ujmu treba považovať ujmu, ktorú fyzická osoba vzhľadom na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, intenzitu zásahu, jeho trvanie alebo dopad a dôsledky považuje za ujmu značnú. Krajský súd rovnako ako súd prvej inštancie zastával názor, že sťažovateľ neunesol dôkazné bremeno o znížení dôstojnosti a vážnosti v značnej miere. Odvolací súd uviedol, že posúdenie splnenia tejto podmienky je predmetom voľnej úvahy súdu, ktorá musí vychádzať z jednotlivých okolností a povahy konkrétneho prípadu. K hodnoteniu podmienok krajský súd uviedol: *«... článok žalobcu bol zverejnený v časopise STAR, ktorý bol všeobecne považovaný za tzv. „bulvár“. Aj k týmto skutočnostiam bolo potrebné prihliadnuť, nakoľko ľudia informácie prezentované v „bulvárnom časopise“ neberú až s takou vážnosťou, ako informácie, ktoré sú zverejňované v konzervatívnych médiách... Z výsluchu manželky a sestry žalobcu vyplynulo, že predmetný článok vnímali veľmi citlivo, čo je z hľadiska ich pozície prirodzené, avšak na druhej strane rodina ako manželka a sestra poznajú žalobcu najlepšie, a preto má odvolací súd za to, že zverejnenie takýchto informácií o žalobcovi mohlo na nich síce negatívne zapôsobiť, avšak nemohlo v nich o žalobcovi vyvolať zmenu názoru na žalobcu ako takého. Podľa názoru odvolacieho súdu súd prvej inštancie správne ustálil, že výpovedami rodinných príslušníkov žalobcu bolo v konaní preukázané, že manželka aj sestra uvedené okolnosti vnímali tak, že došlo k zníženiu vážnosti a dôstojnosti žalobcu v obci, kde sa trvale zdržiaval, žil, mal sociálne a rodinné väzby. Negatívne vnímanie susedy, respektíve detí vo vzťahu k žalobcovi obsiahnuté v rámci svedeckých výpovedí odvolací súd pokladal za nepriame svedectvo, nakoľko o tomto nevytvrdili priamo osoby preukazujúce tieto tvrdenia a to konkrétne suseda, a deti, ale iba manželka a sestra žalobcu, ktoré uvedené informácie podávali*

prostredníctvom zachytenia svojich vnemov t. j. zo svojho pohľadu. V danom prípade rovnako, ako to uviedol aj súd prvej inštancie bolo potrebné zohľadniť skutočnosť, že na osobu žalobcu bolo publikovaných viacero článkov v rôznych časopisoch (inak povedané, toto nebol jediný článok o žalobcovi), a preto nie je možné bez ďalšieho dovodiť, že iba tento jediný článok spôsobil v okolí, alebo v obci žalobcu negatívne vnímanie (osôb, susedov, spolužiakov detí) na osobu žalobcu. Pokiaľ ide o výsluch svedka [REDAKOVANÉ] tento v konaní pred súdom prvej inštancie uviedol, že žalobcu oslovil v septembri 2012, ako kandidáta na post riaditeľa siete jazykových škôl. Na danú pozíciu sa vyberalo z 5 kandidátov, pričom žalobca postúpil do úrovne finálového kola, v ktorom sa mal stretnúť priamo s majiteľom tejto siete škôl. Na základe článku zo dňa 18.12.2012 v časopise STAR bol žalobca vyradený z finálového kola, keďže majiteľ tejto siete škôl sa rozhodol, že o takéhoto kandidáta nemá záujem. Svedok uviedol, že v danom prípade je veľmi pravdepodobné, že dôvodom vyradenia žalobcu z finálového kola pre pozíciu riaditeľa siete jazykových škôl boli práve informácie z článku, nakoľko majiteľ tejto siete škôl si zakladá na svojom dobrom mene a nemá záujem o medializáciu. Z uvedenej svedeckej výpovede však odvolací súd zistil iba toľko, že ide iba o domnienku svedka, nakoľko osoba, ktorá mala posudzovať a následne vyradiť žalobcu z finálového kola o miesto riaditeľa siete jazykových škôl vypočutá nebola... Na základe uvedeného odvolací súd mal za to, že táto výpoveď svedka nepreukázala zníženie vážnosti a dôstojnosti žalobcu v značnej miere, t.j. tak, ako je to pre priznanie nemajetkovej ujmy potrebné. Pokiaľ ide o výpoveď svedka [REDAKOVANÉ] tento v konaní pred súdom prvej inštancie uviedol, že v čase svedeckej výpovede realizovanej v konaní pred súdom prvej inštancie vyrábal so žalobcom reláciu „O zdraví s [REDAKOVANÉ]“. Svedok oslovil žalobcu v novembri 2012. Po prečítaní článku v Časopise STAR, kde opísali žalobcu ako krutovládca, ktorý sa správa zle k ľuďom a nevie s nimi spolupracovať, spoluprácu stopli, pretože sa svedok obával, aby to nevrhlo zlé meno na projekt a aby jeho obchodní partneri od projektu neodstúpili, keďže táto relácia je im ponúkaná ako prezentácia ich produktov. Žalobca tvrdenia v článku poprel. Svedok žalobcu predtým osobne nepoznal, avšak na základe osobného poznania sa rozhodol, že s ním bude spolupracovať a podpísali zmluvu. Z predmetnej svedeckej výpovede podľa názoru odvolacieho súdu vyplynulo opätovne iba toľko, že svedok svoju spoluprácu so žalobcom posunul, respektíve odložil (nie zrušil ani ukončil) v dôsledku predmetného článku, avšak potom, ako žalobcu bližšie spoznal a vytvoril si na neho vlastný názor, spoluprácu zahájili. Z uvedeného nie je možné dovodiť, že predmetný článok znížil vážnosť a dôstojnosť žalobcu v značnej miere, nakoľko plánovaná spolupráca sa nakoniec zrealizovala. Na základe uvedeného má aj odvolací súd za to, že žalobca dôkazmi realizovanými v konaní pred súdom prvej inštancie nepreukázal zníženie svojej dôstojnosti a vážnosti žalobcu v značnej miere...»

6. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Sťažovateľ v dovolaní namietol záver krajského súdu, že neunesol dôkazné bremeno a nepreukázal, že došlo k značnej ujme v jeho súkromí. Sťažovateľ argumentoval, že krajský súd sa odklonil od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v rozhodnutí sp. zn. 3 Cdo 137/2008, v zmysle ktorého „V prípade neoprávneného zásahu do práva na súkromie navrhovateľovi nevzniká procesná povinnosť preukazovať, že neoprávnený zásah pôsobil difamačne a mal za následok zníženie jeho vážnosti a dôstojnosti v spoločnosti.“. Sťažovateľ nesúhlasil ani s posúdením intenzity neoprávneného zásahu odvolacím súdom a v tejto súvislosti kritizoval krajský súd, že neprodukoval žiadnu právnu úvahu, ako by taký neoprávnený zásah

v danom čase a mieste vnímala aj každá iná fyzická osoba. Vo vzťahu k vyhodnoteniu svedeckých výpovedí manželky a sestry v nadväznosti na posúdenie rozsahu ujmy spôsobenej neoprávneným zásahom do súkromia sťažovateľ poukázal na odklon od záverov najvyššieho súdu v konaní sp. zn. 4 Cdo 232/2010. Okrem týchto rozhodnutí sa krajský súd odklonil aj od rozhodnutí dovolacieho súdu v konaniach vedených pod sp. zn. 1 Co 15/97 a sp. zn. 1 Co 89/97. Sťažovateľ tiež namietal, že „... *odvolací súd odklonil pri rozhodovaní o náhrade nemajetkovej ujmy vo sfére čiastkových zložiek osobnostných práv dovolateľa na ochranu dobrého mena, cti, dôstojnosti a vážnosti v spoločnosti od pravidiel posudzovania hmotnoprávneho nároku najmä preto že, a/ nebral do úvahy okolnosti na strane pôvodcu zásahu podľa § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka, keď tento nedal žiaden priestor v článku na vyjadrenie sa k téme článku, b/ nebral do úvahy okolnosti na strane pôvodcu zásahu podľa § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka, keď tento zverejnením článku hrubo zneužil právo na slobodu prejavu v zrejmej snahe zaujať senzáciou čo najširší okruh čitateľov za účelom dosiahnutia čo najlepšieho komerčného výsledku, c/ nebral do úvahy, že v čase rozhodovania odvolacieho súdu v tejto veci uplynulo od zverejnenia článku viac ako osem rokov, nakoľko žalovaný sa odvolal proti rozsudku súdu prvej inštancie, ktorý bolo žalobcovi priznané právo na primerané zadostučinenie zverejnením ospravedlnenia žalovaného.*“.

7. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie odmietol ako procesne neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP.

Dovolací súd v odôvodnení napadnutého uznesenia najprv ustálil, že sťažovateľ namietal nesprávne právne posúdenie, keď krajský súd dospel k záveru, že sťažovateľ ako žalobca nepreukázal zníženie svojej dôstojnosti a vážnosti v značnej miere, a preto mu nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka nevznikol. Podľa názoru najvyššieho súdu odvolací súd sa neodklonil od podstaty právnych záverov dovolacieho súdu v sťažovateľom označených rozhodnutiach najvyššieho súdu. V ďalšej časti najvyšší súd zrekapituloval skutkové zistenia, z ktorých pri posúdení opodstatnenosti požadovanej majetkovej satisfakcie vychádzal krajský súd (najmä výpovede svedkov, charakter média). Najvyšší súd vo vzťahu k rozhodnutiam, na ktoré sťažovateľ poukazoval, zároveň uviedol, že „... *otázkou analógie v skutkovom stave ako predpokladu aplikácie ustálenej rozhodovacej praxe sa zaoberal Ústavný súd Slovenskej republiky už v náleze sp. zn. 1 ÚS 51/2020 z 9. júna 2020 (ZNaU 24/2020), pričom judikoval, že posúdenie skutočnej vedomosti o tom, že došlo k bezdôvodnému obohateniu, sa posudzuje vždy podľa konkrétnych skutkových okolností, pri ktorých je potrebné rozoznávať určité typové situácie (typové skutkové okolnosti), pre posúdenie ktorých možno používať skoršiu rozhodovaciu prax dovolacieho súdu. Ak však nejde o analógiu v skutkovom stave, teda o typovo skutkovú podobu, aplikácia skorších súdnych rozhodnutí nie je namieste.*“.

Pokiaľ šlo o rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 137/2008, dovolací súd konštatoval podstatnú rozdielnosť skutkových okolností, pretože v danom prípade šlo o zásah do súkromia sudkyne – do jej práva na podobizeň a na ochranu mena a práva na primerané utajenie údajov o jej osobe a rodine. Najvyšší súd v tomto prípade dospel k záveru, že navrhovateľke ako sudkyni bola na chránených osobnostných právach spôsobená závažná ujma. K uvedenému rozhodnutiu dovolacieho súdu v súvislosti so sťažovateľovým dovolaním najvyšší súd uzavrel, že „*Nemožno však posudzovať totožne a za splnenia rovnakých kritérií osobu verejne známu ako je žalobca, ktorý má ako osoba verejného záujmu znížený prah osobnostných práv a o ktorú je zvýšený záujem*“.

zo strany spoločnosti a ktorá musí tento verejný záujem zniesť a osobu sudcu, ktorej práva sú samostatne upravené a chránené samostatným osobitným predpisom, ktorý priznáva zvýšenú mieru ochrany sudcov, ktorá vyplýva z postavenia funkcie sudcu.“.

Pri posudzovaní rozsahu ujmy spôsobenej v súkromí sťažovateľ poukazoval na odklon od rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 4 Cdo 232/2010. Podľa najvyššieho súdu však ani toto rozhodnutie nie je možné analogicky uplatňovať, pretože v prípade sťažovateľa v článku neboli prezentované a publikované žiadne skutočnosti z jeho súkromného života, ktorých zverejnením by mohlo dôjsť k zásahu do súkromia. Dovolací súd poznamenal, že sťažovateľ nikdy netvrdil ani nepreukázal, že zverejnením článku došlo k zásahu do jeho súkromia ako jednej zo zložiek osobnostných práv.

Napokon najvyšší súd poukázal na skutkovú odlišnosť konania sp. zn. 1 Co 15/97, ktoré sa týkalo neoprávneného zásahu do osobnostných práv fyzickej osoby televíznym vysielaním, kde bolo potrebné vychádzať zo širokej miery publicity, a konania sp. zn. 1 Co 89/97, v ktorom šlo o zverejňované snímky dotknutých osôb s nepravdivým textom na účely reklamy bez ich súhlasu.

II.

Argumentácia sťažovateľa

8. Podľa názoru sťažovateľa krajský súd porušil jeho právo spravodlivý súdny proces nedostatočným odôvodnením napadnutého rozsudku. Tento nedostatok spočíva (i) v tom, že pri posudzovaní následkov neoprávneného zásahu a vzniku značnej ujmy ako hmotnoprávnej podmienky úplne opomenul vyhodnotiť výsledky dokazovania výsluchom [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] a (ii) pokiaľ krajský súd konštatoval, že o sťažovateľovi bolo publikovaných viacero článkov, tak je nutné uviesť, že žiaden takýto dôkaz nebol vykonaný.

9. Vo vzťahu k porušeniu práva na spravodlivý proces najvyšším súdom sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uviedol, že „... dovolací súd v rozpore s ostatnými časťami odôvodnenia Uznesenia prezentuje názor, že sa stotožňuje so skutkovým zistením odvolacieho súdu, že žalobca nepreukázal, že zo strany žalovaného došlo k neoprávnenému zásahu do práva na ochranu osobnosti žalobcu a tiež to, že zásah bol objektívne spôsobilý prívodiť žalobcovi ujmu na jeho právach chránených ustanovením § 11 Občianskeho zákonníka, pričom odvolací súd dospel k úplne opačnému právnomu názoru...“.

10. V súvislosti s namietaným porušením základného práva na použitie právnych prostriedkov ochrany osobnosti podľa čl. 19 ústavy sťažovateľ nesúhlasil s tvrdením najvyššieho súdu o nemožnosti aplikovať v jeho prípade rozhodnutie dovolacieho súdu sp. zn. 3 Cdo 137/2008 len z dôvodu, že daný prípad sa týkal osoby vo funkcii sudcu.

11. Sťažovateľ zároveň kritizoval, že krajský súd neprodukoval žiadnu úvahu o vnímaní a následnom posúdení intenzity zásahu do osobnostných práv. V tejto nadväznosti sťažovateľ konštatoval, že pri takom posudzovaní intenzity, rozsahu ujmy, ako prezentoval krajský súd, by

generálne v prostredí rodiny bol neprípustný vznik ujmy v súkromí, a preto zotrval na presvedčení, že rozhodnutie sp. zn. 4 Cdo 232/2010 je aplikovateľné na jeho prípad.

12. V závere ústavnej sťažnosti sťažovateľ vyjadril presvedčenie, že aj rozhodnutie sp. zn. 1 Co 15/97 je v jeho prípade aplikovateľné, keďže aj časopis STAR mal celoslovenskú pôsobnosť a vysoký náklad.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

13. Predmetom ústavnej sťažnosti je namietanie porušenia práv na súdnu ochranu a spravodlivé konanie v spojení s porušením základného práva na ochranu osobnostných práv (čl. 19 ústavy) rozsudkom krajského súdu a uznesením najvyššieho súdu, ktorým bolo dovolanie sťažovateľa odmietnuté. Podstatou napadnutých rozhodnutí je, že sťažovateľovi nebola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch, hoci bol konštatovaný zásah do jeho osobnostných práv a bola priznaná morálna satisfakcia.

III.1. K namietanému porušeniu práv rozsudkom krajského súdu:

14. V rámci predbežného prerokovania tejto časti ústavnej sťažnosti ústavný súd so zreteľom na sťažovateľom uplatnenú argumentáciu konštatuje, že ústavnú sťažnosť je potrebné v tejto časti odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

15. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti predniesol argumenty totožné s námietkami uplatnenými v odvolacom, ale aj dovolacom konaní (najmä posúdenie miery a intenzity zásahu). Ústavný súd bez potreby citovania jednotlivých pasáží uznesenia najvyššieho súdu konštatuje, že najvyšší súd sa v odôvodnení napadnutého uznesenia (hoci ním dovolanie sťažovateľa odmietol) všetkými relevantnými námietkami sťažovateľa podrobne, precízne a ústavne udržateľným spôsobom zaoberal.

16. Berúc do úvahy závery napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ v konaní pred ústavným súdom opakovane predostiera argumenty, ktoré už boli najvyšším súdom riadne vyriešené, a teda v tomto smere bola právam sťažovateľa ústavnoprávna ochrana (čl. 127 ods. 1 ústavy) poskytnutá.

III.2. K namietanému porušeniu práv uznesením najvyššieho súdu:

17. Ústavnú sťažnosť proti napadnutému rozsudku najvyššieho súdu je potrebné odmietnuť z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

O zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti možno hovoriť, ak namietaným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu základného

práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť preto možno považovať tú, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (porov. napr. II. ÚS 66/2011, III. ÚS 155/09, III. ÚS 198/2020).

18. Ústavný súd v prípadoch, keď riešil problematiku možného porušenia základného práva na súdnu ochranu konkrétnym rozhodnutím všeobecného súdu, uviedol, že právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy neznamená právo, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami, resp. s jeho právnymi názormi. Z opačného pohľadu možno povedať, že neúspech v súdnom konaní nie je možné považovať za porušenie základného práva. Je v právomoci všeobecných súdov vykladať a aplikovať zákony. Pokiaľ tento výklad nie je arbitrárny a je náležite zdôvodnený, ústavný súd nemá dôvod doň zasahovať (napr. III. ÚS 238/08).

19. Keďže zásadnou námietkou sťažovateľa bolo tvrdenie o nesprávnom posúdení priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch za porušenie práv spojených s ochranou osobnosti, ústavný súd skúmal, ako sa s touto problematikou vysporiadal v nadväznosti na dovolanie najvyšší súd a ako svoje právne a skutkové závery odôvodnil.

20. V konaniach o ochranu osobnosti má fyzická osoba v súlade s § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka právo aj na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, a to najmä v prípadoch, ak došlo k zníženiu jej dôstojnosti či vážnosti v spoločnosti. Pri určení jej výšky prihliada všeobecný súd hlavne na závažnosť vzniknutej ujmy, ako aj na okolnosti, za akých k porušeniu jej práv došlo. Ustanovenie § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka teda nelimituje súd pri priznaní rozsahu náhrady nemajetkovej ujmy. Posúdenie týchto okolností ponecháva na úvahe súdu, ktorá však nemôže byť bezbrehá, ale musí spočívať na faktoch. Je nepochybné, že mantinely, v rámci ktorých by sa mala pohybovať takáto úvaha súdu, musia byť istým spôsobom dané, pričom táto ich danosť je závislá od individuality každého prípadu a zároveň musí byť podmienená dôvodmi, na ktorých sa priznanie zakladá. To však neznamená, že priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch musí mať pre určitý okruh zásahov do práv spojených s ochranou osobnosti taký rozsah, pri iných zase onaký. Podstatná je jedinečnosť prípadu a s tým spojená konkrétna intenzita zásahu a jej následky. Na základe toho potom všeobecný súd rozhodne o návrhu na priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch za porušenie práv a v odôvodnení svojho rozhodnutia predstavi dôvody, ktoré ho k vyslovenému záveru viedli (m. m. III. ÚS 238/08).

21. V nadväznosti na uvedené ústavný súd konštatuje, že dovolací súd preskúmal rozsudok krajského súdu, resp. jeho skutkové zistenia a z nich vyvedené závery vo vzťahu ku skúmaniu nároku na sťažovateľom požadovanú náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Z týchto častí napadnutého uznesenia jednoznačne vyplýva, ako krajský súd vyhodnotil vykonané dôkazy vo vzťahu k povinnosti sťažovateľa preukázať príčinnú súvislosť medzi neoprávneným zásahom

do osobnostných práv a celým rozsahom ujmy, ktorú týmto zásahom utrpel. Dovolací súd poukázal na relevantné závery svedeckých výpovedí a skutočností, ktoré z nich vyplynuli, ako aj na to, že zvažil charakter média, prostredníctvom ktorého došlo k zásahu do osobnostných práv sťažovateľa, a posúdil ich s prihliadnutím na skutočnosti na strane pôvodcu zásahu.

22. Po konštatovaní pre vec podstatných skutkových okolností najvyšší súd pristúpil k samotnému posúdeniu sťažovateľom tvrdeného odklonu rozhodovania krajského súdu od judikatúry dovolacieho súdu.

Najvyšší súd pri posúdení odklonu vo veci sp. zn. 3 Cdo 137/2008 vyhodnotil podstatnú rozdielnosť v skutkových okolnostiach. Je potrebné uviesť, že dovolací súd (ale ani krajský súd) netvrdili, že zásahom do súkromia nemôže vzniknúť taká ujma, ktorá by zakladala nárok na priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch tak, ako sa to pokúšal v ústavnej sťažnosti prezentovať sťažovateľ. Nebolo sporné, že v prípade sťažovateľa došlo k zásahu do súkromia. Všeobecné súdy však na podklade vykonaného dokazovania, na základe voľnej úvahy dospeli k záveru, že uvedený zásah nebol v takej miere a intenzite, ktorá by odôvodňovala priznanie finančnej satisfakcie popri už priznanej morálnej satisfakcii.

Ani záver najvyššieho súdu, pokiaľ šlo o rozhodnutie sp. zn. 4 Cdo 232/2010, nemožno považovať za nelogický vzhľadom na to, že toto konanie sa týkalo zverejnenia informácií pochádzajúcich zo súkromia žalobcu. V sťažovateľovom prípade však o tvrdenia tohto charakteru nešlo, čo napokon ani sám sťažovateľ netvrdil.

V konaní sp. zn. 1 Co 15/97 šlo o zásah do osobnostných práv verejného činiteľa prostredníctvom správy v televíznom vysielaní. Dovolací súd síce iba stroho uviedol, že ani tento prípad nie je možné pre rozdielnosť skutkových okolností zobrať do úvahy, no ústavný súd poukazuje na to, že krajský súd sa zaoberal otázkou charakteru média, keď uviedol, že hoci časopis STAR má celoslovenskú pôsobnosť, je všeobecne považovaný za „bulvár“, teda aj vážnosť informácií v ňom zverejnených je na úrovni „bulváru“.

Obdobne aj vo vzťahu k rozhodnutiu sp. zn. 1 Cdo 89/97 najvyšší súd úsporne konštatoval rozdielnosť skutkových okolností, avšak ústavný súd poukazuje na to, že z uvedeného rozhodnutia vyplýva, že *„Samotná závažnosť ujmy vzniknutej v dôsledku neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti nie je jediným a výlučným kritériom pre určenie nemajetkovej ujmy v peniazoch, pri určení tejto výšky súd musí prihliadnuť aj na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo. Tieto okolnosti môžu byť významné tak u osoby postihnutej, ako aj u osoby, ktorá neoprávnený zásah spôsobila.“*. *Keďže dôkazné bremeno v prípade preukázania existencie ujmy v závažnej miere je na strane žalobcu – sťažovateľa, krajský súd sa svojimi závermi neodklonil od uvedenej judikatúry, ako to v konečnom dôsledku konštatoval aj najvyšší súd.*

23. Právo na súdnu ochranu sa v civilnom sporovom konaní účinne zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za ktorých splnenia civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred súdom vrátane dovolacích konaní, v ktorých sa (popri všeobecných procesných podmienkach) uplatňujú aj ďalšie osobitné procesné podmienky dovolacieho konania.

24. Z hľadiska ústavného posúdenia treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať prípustnosť dovolania. V prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nezasahuje do ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby takáto interpretácia nebola svojvoľná, ale ani formalistická a aby bola čo najústálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musia v celom rozsahu rešpektovať základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

25. Z napadnutého uznesenia najvyššieho súdu ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti nezistil nič, čo by ho robilo ústavne neakceptovateľným, a teda vyžadujúcim korekciu zo strany ústavného súdu. Uznesenie najvyššieho súdu s prihliadnutím na dovolaciu argumentáciu je vnútorne logické, nie je prejavom aplikačnej a interpretačnej svojvôle dovolacieho súdu, rešpektuje zákonné požiadavky na odôvodnenie (skutkové a právne) rozhodnutia.

26. Ústavný súd nemá pozíciu opravnej inštancie proti rozhodnutiam všeobecných súdov a ani nenapráva ich skutkové alebo právne výstupy, ak sa zakladajú na konkrétnych faktoch a sú aj dostatočne odôvodnené, o to viac, ak v zmysle všeobecne záväzných právnych predpisov sa má verdikt súdu zakladať na voľnej úvahe. Tak to bolo aj v prípade sťažovateľa, a preto ústavný súd považoval za irelevantné zasiahnuť do napadnutých rozhodnutí a akýmkoľvek spôsobom ovplyvniť rozhodnutie o nepriznaní finančnej satisfakcie. Okrem toho ústavný súd poukazuje na to, že cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušenia základných práv v prípadoch, keď sa zistilo, že k ich porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklarácie jeho porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania či priznanie morálnej satisfakcie (m. m. IV. ÚS 210/04).

27. S prihliadnutím na odôvodnenosť napadnutého uznesenia, ako aj s poukazom na to, že obsahom základného práva na súdnu ochranu nie je právo na rozhodnutie v súlade s právnym názorom strany v konaní, resp. právo na úspech v konaní, ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

28. Nad rámec uvedených záverov ústavný súd k námietke sťažovateľa o tom, že hoci krajský súd poukazoval na „ďalšie články“ o sťažovateľovi a v konaní také dokazovanie vykonané nebolo, dáva do pozornosti body 5 – 14 odôvodnenia rozsudku okresného súdu, kde sú presne identifikované príspevky, s ktorými sa okresný súd oboznámil. Pokiaľ šlo o námietku, že krajský súd sa nezaoberal výpoveďami [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], je potrebné uviesť, že tieto sa netýkali preukázania splnenia hmotnoprávných podmienok priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch.

29. Keďže ústavný súd vzhľadom na uvedené nezistil žiadnu možnosť porušenia sťažovateľom označených práv, dospel k záveru, že ústavnú sťažnosť je potrebné z dôvodov podľa § 56 ods. 2 písm. a) a g) zákona o ústavnom súde odmietnuť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. septembra 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu